

l'ermita d'escalas a l'alta garrotxa

per
JOAQUIM GIRONELLA

"Terra aspra, trencada, de mala petja", diu el Diccionari de la Llengua Catalana en definir el mot "garrotxa", i sens dubte, a poques comarques podria aplicar-se el nom millor que a aquesta.

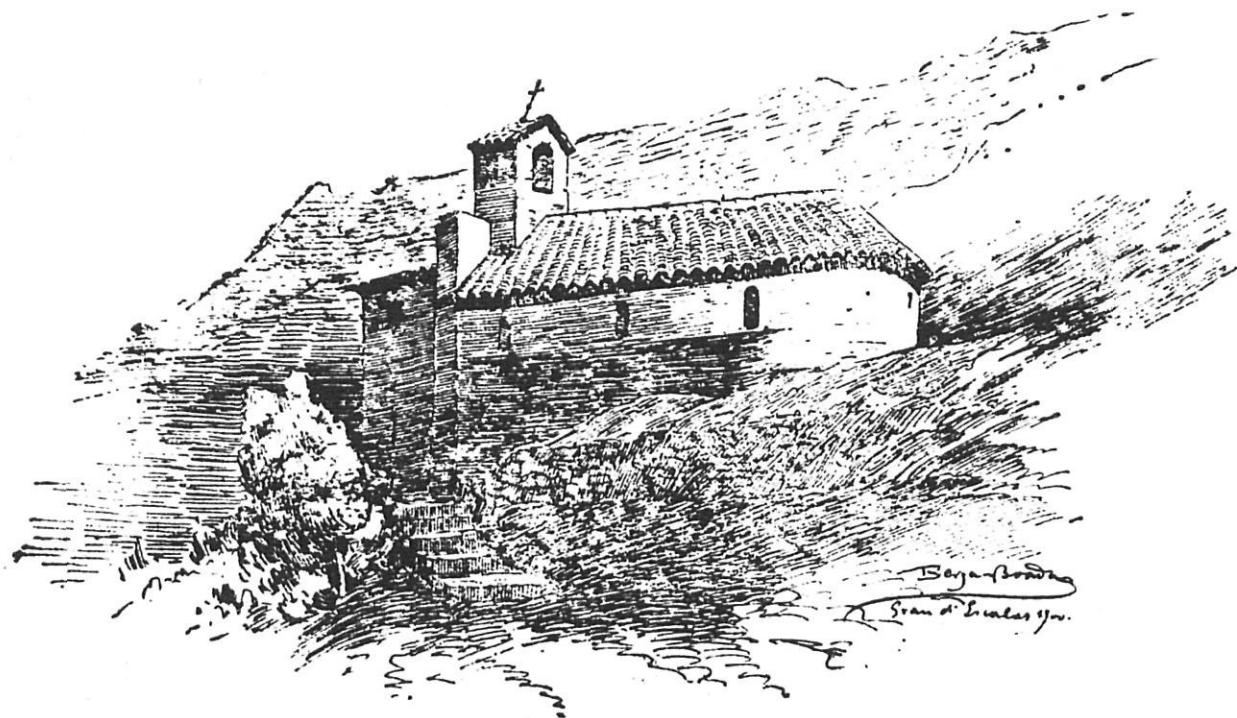
Segons ens conta el notable historiador i incansable excursionista, Josep Girona i Casagran, en la seva obra "L'Alta Garrotxa", aquesta comarca és formada pels darrers brancals pirinencs, en la seva marxa descendent devers la Mediterrània, solcada per tortuosos cursos d'aigua que han tallat al llarg dels segles profundes gorges i desfregades canals, nascuda d'una geotectònia notablement inquieta, la Garrotxa ha cristal·litzat en unes formes turmentades i inèdites que donen unes característiques peculiars al seu paisatge".

"País de boscos i pasturatges, de conreus migrats, de valls petites on reduïts nuclis de població porten una vida dura i allunyada del tràfec modern, és la Garrotxa una de les comarques més característiques de la nostra terra".

Per la seva especial situació natural i el seu multiplicat murallam, en temps molt reculats, fou el cor d'aquestes serralades i valls un refugi segur i inexpugnable, així és que, a la invasió sarraïna, els cristians refugiats en aquests garrotxes es veien forts i segurs. Que se n'aprofitaren ho demostren bé les coves que presenten indicis d'haver estat habitades i fortificades, com l'anomenada **cova del Bisbe**, així com les tradicions inherents a aquella època, que es refereixen a Sant Aniol, Bestracà i Castell s'Espasa.

Aquestes terres trencades, des dels primers temps de la reconquesta, foren colonitzades pels monjos benets; els de Sant Aniol, primer i seguidament els de Sant Llorenç del Mont i de Santa Maria d'Arles, del Vallespir, els quals varen organitzar aquesta comarca, donant-li condicions de vida, fomentant a la vegada que el desenvolupament de l'agricultura i de la riquesa pecuària, el fervor cristià, fundant ermites i establiments religiosos, motiu pel qual es troben encara escampades arreu i, des dels cims de les serres fins al fons de les valls, s'hi troben notables ermites romàniques, que donen fe del molt que feren aquells senzills cenobistes en el sentit cultural, al mateix temps que defensaven la terra de les irrupcions dels infidels, invasors de la pàtria. Acomplida en sa major part la seva fructífera obra, es refundiren aquells primitius monestirs amb altres més importants dels quals havien esdevingut depenents, passant per cessions dels comtes de Besalú, als dominis tan prompte a uns monestirs o corporacions religioses com a altres: Arles, Camprodon, Besalú, Banyoles i la Canonja de Girona.

Essent, per tant, moltes les ermites generalment romàniques situades a la comarca i que a causa del despoblament d'aquesta, aquelles han anat presentant amb els anys un lamentable estat ruïnós, seria menester una gran inversió econòmica per poder restaurar-les. Cal, però, fer esment que algunes d'elles ja ho han estat, distingint-se en aquest sentit, la gran tasca portada a

NTRA. SRA. DE ESCALAS.

terme per aquest gran aimant de la Garrotxa, que des de la seva residència en el meravellós tossal de Castellfollit, en Ramon Sala i Canadell, amb l'entusiasme d'alguns bons amics i la desinteressada col·laboració de gent d'aquelles terres, a la vegada que moltes voltes sota el patrocini de la Diputació Provincial o bé alguna altra entitat oficial, ha estat possible de portar a cap tals reconstruccions.

Aquesta ermita es troba situada sota els espadats cingles dels Espàrrecs. És una ermita romànica del segle XI, amb un absis arrodonit, campaneret d'espadanya i porxada davant la porta. En el seus orígens era parròquia; constava encara com a tal, en el segle XIV. Té un aspecte atractiu, especialment per seu emplaçament. Estotxa la Verge anomenada d'Escalas, que almenys abans havia estat molt venerada a tota la comarca i, especialment pels veïns d'Oix i dels caserius que aleshores hi havia fronterers.

S'hi celebra, almenys abans, un aplec molt concorregut. Una estrofa dels seus populars goigs, literalment diu així:

En lo lloch de Escalas,
Parròquia de Oix,
sou molt visitada
de vostres devots;
ahont féu miracles
que pasma qui'ls veu,
invoquem d'Escalas
la Mare de Déu.

La clotada d'Escalas és rodejada de cingleres d'aspecte ferreny i imponent. Encaminant l'esguard a tot l'envolt, se sent l'esperit contret davant de tan ferèstega bellesa.

El Grau gran d'Escalas, anomenat també **Salt dels Liberals**, és un cingle paorós que s'atravessa a mig aire, tenint als peus, a un costat, una esgarriosa timba vertical d'uns 300 metres de caiguda i, al costat, un gegantesc mur de roca també vertical.

El nom de **Salt dels Liberals** és provinents d'una horrible tragèdia en una de les nostres antigues guerres civils, el relat de la qual fa escriure.